

Egyetemi doktori (Ph.D.) értekezés tézisei

**A vázizom Ca^{2+} -homeosztázisának módosulása egyes
regulatórikus- és csatornafehérjék overexpressziója esetén**

Oláh Tamás

Témavezető:

Prof. Dr. Csernoch László

DEBRECENI EGYETEM

MOLEKULÁRIS ORVOSTUDOMÁNY DOKTORI ISKOLA

Élettan és Neurobiológia Ph.D. program

DEBRECEN

2012

A vázizom Ca²⁺-homeosztázisának módosulása egyes regulatórikus- és csatornafehérjék overexpressziója esetén

Értekezés a doktori (Ph.D.) fokozat megszerzése érdekében
az Elméleti orvostudományok tudományágban

Írta: Oláh Tamás okleveles biológus

Készült a Debreceni Egyetem Molekuláris Orvostudomány doktori iskolája
(Élettan és Neurobiológia programja) keretében

Témavezető: Prof. Dr. Csernoch László, az MTA doktora

A doktori szigorlati bizottság:

elnök: Prof. Dr. Kovács László, akadémikus
tagok: Dr. Krasznai Zoltán, kandidátus
Dr. Ivanics Tamás, Ph.D.

A doktori szigorlat időpontja: 2012. augusztus 28.

Az értekezés bírálói:

Dr. Várnai Péter, az MTA doktora
Dr. Vámosi György, Ph.D.

A bírálóbizottság:

elnök: Prof. Dr. Kovács László, akadémikus
tagok: Dr. Krasznai Zoltán, kandidátus
Dr. Ivanics Tamás, Ph.D.
Dr. Várnai Péter, az MTA doktora
Dr. Vámosi György, Ph.D.

Az értekezés védésének időpontja: 2012. augusztus 28.

Bevezetés

A vázizom felépítése és élettani sajátosságai

Gerincesekben a vázizomzat a csontok egymáshoz képest történő elmozdítására szolgál, ezáltal a hely- és helyzetváltoztató mozgások kivitelezésében alapvető szerepet tölt be. Az egyedfejlődés során a kezdetben különálló izomsejtek (myoblastok) többmagvú izomcsövekké (myotubulusokká), majd hosszú, henger alakú, nem elágazó óriássejttekké, izomrostokká fuzionálnak. Az izomrostok kontrakciója az elektromechanikai csatolás (ECC) folyamata során valósul meg. A motoneuronról érkező akciós potenciál aktiválja a felszíni membrán feszültségérzékelőit – a dihidropiridin-receptorokat (DHPR) –, melyek konformációjuk megváltoztatásával a szarkoplazmatikus retikulum (SR) Ca^{2+} -csatornáin, a rianodinreceptorokon (RyR) keresztül Ca^{2+} -ot szabadítanak fel. Az intracelluláris Ca^{2+} -koncentráció ($[\text{Ca}^{2+}]_i$) megemelkedése aktiválja az izomrostok kontraktilis rendszerét, és kiváltja az összehúzódást.

Az inozitol 1,4,5-triszfoszfát (IP_3) útvonal

Az izomdifferenciálódás korai szakaszában, a myoblastokban az ECC-hez szükséges bonyolult struktúrák még nem alakulnak ki. Továbbá az $[\text{Ca}^{2+}]_i$ megváltozása nem csak a kontrakcióhoz, hanem egyéb életfolyamatok, pl. a sejtmozgás, a sejtosztódás, a differenciálódás, a szekréció, és az apoptózis szabályozásához is szükséges. Így a myoblastokban – a nem-ingerlékeny sejtekhez hasonlóan – a RyR szerepe alárendelt a másik fő intracelluláris Ca^{2+} -felszabadításért felelős csatorna, az inozitol 1,4,5-triszfoszfát (IP_3) receptoréhoz (IP_3R) képest. A sejtet érő stimulusok különféle, a plazmamembránban található receptorokat aktiválhatnak (pl. a V1 vazopresszin-, és a B2 bradykinin receptorokat), melyek ezután G_q -proteineken keresztül a foszfolipáz C (PLC) β enzimet aktiválják. A PLC a plazmamembránt alkotó foszfatidilinozitol 4,5-biszfoszfátot (PIP_2) hidrolizálja, aminek következtében IP_3 és diacilglicerol

(DAG) keletkezik. Az IP_3 másodlagos hírvivőként fontos szerepet játszik az IP_3R megnyitásán keresztül az intracelluláris raktárakból történő Ca^{2+} -felszabadításban, míg a DAG a membránhoz kötve marad és a proteinkináz C (PKC) egyes izoformáit aktiválja.

Az IP_3R -ok nagyméretű alegységekből felépülő tetramer molekulák, az ER/SR membránjába horgonyzott C-terminussal és a citoplazmába karfiolszerűen kitüremkedő N-terminussal. Legalább háromféle altípusuk ismert (IP_3R -I, II és III), melyek szöveti elterjedése és szabályozhatósága is eltér. A RyR-éhez hasonló szerkezete ellenére eddig kevés olyan molekulát írtak le, ami részt vesz az IP_3R szabályozásában vagy közvetlenül kapcsolódik hozzá.

A 32 kDa-os vázizom triadin (Trisk 32)

A triadin fehérjéket vázizomból és szívizomból is leírták. Mindkét szövettípusban többféle izoformájuk ismert, melyek alternatív splicing következtében jönnek létre. Az SR-ben lokalizálódnak, rövid citoplazmatikus N-terminális szegmentummal, transzmembrán α -hélixszel, és változatos hosszúságú, egyedi lumenális C-terminális résszel rendelkeznek. A vázizomban megtalálható nagyobb – 95 kDa-os és 51 kDa-os – izoformák a differenciálódás későbbi szakaszában jelennek meg és a RyR-t szabályozzák. A legkisebb – 32 kDa-os – vázizom triadin izoforma (Trisk 32) azonban már myoblast stádiumban megjelenik, és nevével ellentétben nem a triádban, hanem az SR longitudinális tubulusában helyezkedik el. Mivel az IP_3R -hoz kapcsolódik, feltételezték róla, hogy annak a szabályozásában vehet részt, azonban ezt funkcionális mérésekkel eddig még nem bizonyították. Értekezésem első felében a Trisk 32 funkcióját és az IP_3R -ra gyakorolt szabályozó hatását vizsgáltam.

A raktár által vezérelt Ca^{2+} -belépés (SOCE)

Mind az IP_3R , mind a RyR működése csökkenti az SR Ca^{2+} -tartalmát. A felszabaduló Ca^{2+} egy részét a szarko-endoplazmatikus retikulum Ca^{2+} -ATPáz

(SERCA) visszajuttatja az SR-be, más része eltávolítódik a sejtéből. Ez egy idő után az SR teljes kiürüléséhez vezetne, ha nem lenne olyan mechanizmus, amely az extracelluláris térből Ca^{2+} -ot juttat be a raktár újrafeltöltéséhez. Ez a mechanizmus a raktár által vezérelt Ca^{2+} -belépés (SOCE). A SOCE feladata nem merül ki az intracelluláris Ca^{2+} -raktárak újra feltöltésében, ugyanis szerepet játszik az intracelluláris Ca^{2+} -koncentráció megemelkedésével járó jelátviteli útvonalakban, és a Ca^{2+} -oszcillációk amplitúdójának fenntartásában is.

Először azt feltételezték, hogy a SOCE a kanonikus tranziens receptorpotenciál csatornákon (TRPC) keresztül valósul meg, ám a bizonyítékok sokszor ellentmondásosak voltak. A SOCE mechanizmus folyamata teljes részleteiben még mindig nem tisztázott, bár a helyzet sokat javult az SR Ca^{2+} -szenzora, a sztrómális kölcsönható molekula 1 (STIM1), és az egyik legfontosabb raktár által vezérelt Ca^{2+} -csatorna, az Orai1 felfedezése óta. A raktár ürülésének hatására a STIM1 molekulák az SR felszíni membrán közeli régiójába aggregálódnak, ún. pontákat képeznek, és megnyitják az Orai1 csatornákat, melyeken keresztül beáramlik a Ca^{2+} . Újabb kutatások eredményei alapján azonban a STIM1 képes megnyitni a TRPC1 csatornákat is, melyek így szintén raktár által vezérelten működhetnek. A SOCE a vázizomban is jelentős szerepet tölt be, csökkenése myopátiát okozhat.

A kanonikus tranziens receptorpotenciál csatornák 1. altípusa (TRPC1)

A TRPC1 nem szelektív, Ca^{2+} -permeábilis kationcsatorna, ami más TRPC csatornákkal képez funkcionális tetramereket. A SOCE mechanizmusban betöltött szerepe mindeztáig nem teljesen tisztázott, a különböző szerzők eltérő eredményeket kaptak arra vonatkozóan, hogy a TRPC1 a STIM1-Orai1 rendszer része, vagy független attól. Néhány kutatócsoport még azt is kétségbe vonja, hogy egyáltalán raktár által vezérelten működik-e. Értekezésem második felében a TRPC1 és a SOCE kapcsolatát vizsgáltam, és megpróbáltam tisztázni ezen ellentmondások egy részét.

Célkitűzések

A Trisk 32 funkciójának vizsgálata

A vázizom triadin négy izoformája közül a Trisk 32 élettani szerepéről van szinte a legkevesebb információnk. A fehérjét felfedező kutatócsoport – az SR longitudinális tubulusában való lokalizációja és az IP₃-receptorral való kapcsolódása alapján – az IP₃-receptoron keresztüli jelátvitelben betöltött szerepét tartotta valószínűnek.

- Kísérleteink első részeként célunk volt egy, a Trisk 32-t stabilan overexpresszáló L6 myoblast sejtvonal létrehozása, ami alkalmas a fehérje funkciójának vizsgálatára.
- Meg kívántuk vizsgálni a túltermelt és az endogén Trisk 32 expresszióját L6.G8 myoblastokban, valamint a kolokalizációjukat az IP₃-receptorral, hogy ezen a sejtvonalon is alátámasszuk a felnőtt izomrostokról és tranziensen transzfektált tenyészetekről már leírt adatokat.
- Fluoreszcens [Ca²⁺]_i mérésekkel és konfokális mikroszkóppal kívántuk vizsgálni a Trisk 32 túltermelésének hatását az IP₃-receptor működésére. Ennek érdekében többféle agonistával, különböző sejtfelszíni receptorokon keresztül kívántuk aktiválni az IP₃-útvonalat, és közvetlenül az IP₃R-t.

Kutatásunktól azt reméltük, hogy a kapott eredmények segítségével igazoljuk a Trisk 32 IP₃-receptor szabályozására gyakorolt feltételezett szerepét.

A TRPC1 funkciójának vizsgálata

A TRPC1 SOCE mechanizmusban betöltött szerepe – a témával foglalkozó számos cikk ellenére – még mindig ellentmondásos. Arról sem egyeznek meg a vélemények, hogy a fehérje milyen kapcsolatban van a SOCE jobban ismert másik két fő résztvevőjével, a STIM1 és Orai1 fehérjékkel.

Kutatásunk során a TRPC1 differenciálódó myotubulusokban betöltött szerepének a tisztázását tűztük ki célul.

- Ehhez először egy TRPC1-et overexpresszáló C2C12 sejtvonalat kívántunk létrehozni, aminek segítségével a túltermelt fehérje funkciójára a kontroll tenyészetekkel való összehasonlítás után fény derülhet.
- Legfontosabb kérdésünk a TRPC1 túltermelésének a SOCE mechanizmusban betöltött szerepére vonatkozott, így következő lépésként funkcionális $[Ca^{2+}]_i$ mérésekkel kívántuk igazolni, hogy a TRPC1 raktár által vezérelt csatornaként viselkedik.
- A TRPC1 túltermeltetésének a Ca^{2+} -homeosztázisban részt vevő többi fehérje expressziójára gyakorolt hatását is vizsgálni kívántuk, hogy ez által felfedhessük a köztük lévő kapcsolatot. Közülük is leginkább a STIM1 és az Orai1 expressziójának és működőképességének megváltozása érdekelt minket.
- Mivel a TRPC1-ről leírták, hogy szerepet játszik a vázizomsejtek differenciálódásában, meg kívántuk nézni, hogy ez az általunk használt tenyészetekben változik-e.

Eredményeinktől azt vártuk, hogy hozzájárulnak a TRPC1 SOCE mechanizmusban és a vázizom differenciálódásban betöltött szerepének, valamint a STIM1-Orai1 rendszerrel való kapcsolatának megértéséhez.

Anyagok és módszerek

L6.G8 és C2C12 vázizomsejtek tenyésztése

Az L6.G8 (továbbiakban L6) és C2C12 myoblastokat 10% foetalis borjúsérumot tartalmazó Dulbecco által módosított Eagles's Mediumban (DMEM) tenyésztettük. A sejteket 37 °C-on, 5% CO₂ jelenlétében inkubáltuk. A C2C12 sejtek myotubulussá történő differenciálódását a tápoldat módosításával biztosítottuk 90%-os konfluencia elérését követően.

Liposzóma mediált stabil transzfekció

Az L6 sejtek transzfekciójához Trisk 32 cDNS-sel, míg a C2C12 sejtekéhez TRPC1 cDNS-sel klónozott pcDNA3.1 eukarióta expressziós vektort használtuk. A transzfekciót Opti-MEM tápoldatban végeztük, lipofectamine 2000 reagens felhasználásával. 48 órás expressziót követően a transzfektált tenyészeteket 1000 µg/ml geneticint tartalmazó DMEM tápoldatban tenyésztettük tovább. A szelekció 14–15. napján transzfektált sejtkolóniákat izoláltunk. Transzfekciós kontrollként üres pcDNA3.1 vektorral transzfektált tenyészeteket használtunk. A fehérjék túltermelésének hatékonyságát az egyes klónokban immuncitokémiával, RT-PCR-ral és Western-blottal ellenőriztük. A funkcionális méréseket kontroll, és transzfektált L6 myoblastokon, illetve kontroll, és transzfektált, differenciáltatott 5-6 napos, sokmagvú C2C12 izomcsöveken végeztük.

RT-PCR

Az RT-PCR analízishez a tenyészetekből teljes RNS-t izoláltunk Qiagen RNeasy® Mini Kit illetve Trizol reagens segítségével. Az így nyert RNS-mintából Omniscript reverz transzkripció kit felhasználásával, oligo(dT) primerek segítségével cDNS-t készítettünk. A specifikus cDNS-szekvenciák amplifikációjához használt primereket az interneten hozzáférhető nukleotid-

szekvenciák alapján állítottuk elő. A PCR-mintákat végül 2%-os agarózgélben vizsgáltuk, EZ-Vision Three reagenssel, vagy etídium-bromiddal megfestve.

Immuncitokémia

Az alábbiakban tárgyalt immunfestési technikát egyaránt alkalmaztuk az L6 és a C2C12 sejtvonalakon a Trisk 32, az IP₃R, a B2 bradykinin receptor, a V1a arginin-vazopresszin (AVP) receptor, a TRPC1, a STIM1, ill. az Orai1 fehérjék kimutatására. A sejt kultúrákat jég hideg 4%-os paraformaldehid oldattal vagy -20 °C-os 100%-os metanollal fixáltuk. A sejtmembrán permeabilizálását 0,1%-os Triton X-100-zal biztosítottuk, majd az aspecifikus helyek blokkolására 1% borjúsérum albumin-oldatot (BSA-t) használtunk. Ezt követően a sejteket primer antitesttel inkubáltuk 4 °C-on, egy éjszakán keresztül. Ezt követően minden tenyészet esetén fluoreszcenciával vagy Cy3-mal konjugált másodlagos IgG-t alkalmaztunk. A sejtmagokat DAPI-val (4',6-diamidino-2-fenilindol) tettük láthatóvá. Az eredményeket konfokális mikroszkóppal értékeltük.

Western-blot analízis, ko-immunoprecipitáció

A Trisk 32, a TRPC1, a STIM1, az Orai1, az IP₃R-I, II, III, a calsequestrin (CSQ), a RyR, a SERCA, az aktivált T-sejtek nukleáris faktorának 1. típusa (NFAT1), és az aktin kimutatásához teljes sejt lizátumot illetve sejtmagfrakciót készítettünk a tenyészetekből. A Western blot vizsgálathoz használt mintákat szonikálással feltártuk, majd 1/5 térfogatú, ötszörös töménységű elektroforetikus mintapuffer hozzáadásával kezeltük és 5 percig 80 °C-on főztük. A fehérjéket elektroforézis segítségével nitrocellulóz membránra transzferáltuk. A membránokat PBS-ben oldott sovány tejpor 5%-os oldatával blokkoltuk, majd egy éjszakán át (4 °C-on) inkubáltuk a primer antitest hozzáadása után. Háromszor 10 perc PBST-s (0,1% Tween 20-szal kiegészített PBS) mosás után a membránokat torma peroxidázzal konjugált IgG-vel inkubáltuk. A jeleket kemilumineszcenciás reakcióval detektáltuk.

A Trisk 32 és az IP₃R III. altípusának (IP₃R-III) kapcsolatának felderítéséhez a ko-immunoprecipitációs vizsgálatokat kollaborációs partnerünk, Sarah Oddoux végezte. A tőlünk kapott sejtekből sejtlizátumot készített, majd ezt Trisk 32 elleni antitesttel inkubálta, és protein A-Sepharose-zal reagáltatta. Ezután az immunkomplexeket megtisztította, majd Western-blottal vizsgálta.

Apoptózis, életképesség, proliferáció vizsgálata

A C2C12 tenyészetekben végbemenő apoptotikus folyamatok kimutatására a MitoProbe DilC₁(5) Assay Kitet használtuk. A sejtek mitokondriális membránpotenciáljával arányos fluoreszcens jeleket 630 nm-es gerjesztő és 670 nm-es emissziós hullámhosszon vizsgáltuk FLIPR készülékkel.

Az L6 és C2C12 sejtek életképességét MTT assay-vel vizsgáltuk. A sejteket 2 órán keresztül MTT reagenssel inkubáltuk, majd a képződött formazán kristályok koncentrációját kolorimetriásan, 570 nm-es hullámhosszon határoztuk meg.

Az L6 sejtek proliferációjának mértékét ³H-timidin beépülés mérésével határoztuk meg. A tenyészeteket 1 µCi/mL ³H-timidin tartalmú tápoldatban inkubáltuk 16 órán keresztül, majd triklórecetsavval kicsaptuk a szolubilis fehérjét, és kiszáritást követően szcintillációs folyadék használatával detektáltuk a minták radioaktivitását.

A kontroll és transzfektált C2C12 sejtek proliferációjának és differenciálódásának összehasonlításához a sejteket azonos körülmények között tenyésztettük, és naponta felvételeket készítettünk róluk. A proliferációs ráta kiszámításához minden nap megszámloltuk a sejtmagokat és elosztottuk az előző nap során számoltakkal. A fúziós index kiszámításához a differenciáltatás elindítása után a többmagvú izomcsövekben található magok számát osztottuk el az összes sejtmag számával.

NFAT-riporter rendszer, X-Gal festés

A C2C12 sejtekben az NFAT aktivitását HSP-NRE lacZ plazmiddal történő transzfekció segítségével vizsgáltuk. A transzfektált sejtek az NFAT aktivitás függvényében β -galaktozidázt expresszáltak a plazmidról. A myotubulusok fixálás után, $K_4Fe(CN)_6$ -ot és $K_3Fe(CN)_6$ -ot tartalmazó reakciós pufferben oldott 1 mg/ml X-Gal hatására, a β -galaktozidáz aktivitás mértékében kékes elszíneződést mutattak. Az elszíneződés intenzitását ImageJ program segítségével határoztuk meg.

Egyedi sejteken történő fluoreszcens, intracelluláris $[Ca^{2+}]$ -mérés

A sejtek intracelluláris $[Ca^{2+}]$ változásait a Fura-2-AM fluoreszcens Ca^{2+} -kötő festék segítségével mértük. A feltöltést 37 °C-on, termosztátban, 60 percen át végeztük. A sejtekbe juttatott festék 340 és 380 nm hullámhosszúságok között váltakozó gerjesztését a Photon Technology International (PTI) Delta Scan^{TM} kettős monokromátoros berendezés biztosította. A Fura-2 által kibocsátott fluoreszcens fényt 510 nm-en interferenciaszűrő közbeiktatásával egy fotoelektron-sokszorozó (PMT) segítségével detektáltuk. A két hullámhosszon történő gerjesztés során mért fluoreszcencia-értékek hányadosából ($R=F_{340}/F_{380}$) az alábbi egyenlet alapján számítottuk ki az intracelluláris $[Ca^{2+}]$ -t:

$$[Ca^{2+}]_i = K_D \cdot \beta \cdot (R - R_{min}) / (R_{max} - R).$$

A sejteket folyamatosan perfundáltuk normál- (NTY) vagy kalciummentes Tyrode-oldattal egy külső perfúziós rendszer segítségével, és a különböző mérőoldatokat egy lokálperfúziós rendszeren keresztül adagoltuk közvetlenül a vizsgálni kívánt sejtekre.

Konfokális mikroszkópos mérések

Vizsgálatainkban a Zeiss LSM 510 META lézer-pásztázó mikroszkópot használtuk Fluo-4 fluoreszcens Ca^{2+} -kötő festékkel feltöltött L6 sejtek Ca^{2+} tranzienseinek nyomkövetésére. Az intracelluláris $[Ca^{2+}]$, és így a festék által

kötött Ca^{2+} mennyiségének emelkedésekor a festék fluoreszcenciája fokozódik, ami fényintenzitás növekedésként detektálható. A fluoreszcencia-intenzitás változását line-scan módszerrel vizsgáltuk.

A festéket argonion-lézerrel gerjesztettük (488 nm), és a fluoreszcencia intenzitást 500–570 nm-es áteresztő szűrő segítségével detektáltuk. A sejteket kalciummentes Tyrode-oldattal folyamatosan perfundáltuk egy külső perfúziós rendszer segítségével, a mérőoldatok adagolása lokálperfúziós rendszer segítségével történt. A felvételeket egy, az intézetünkben fejlesztett program segítségével elemeztük ki. A felvételek fluoreszcenciáját (F) az alap fluoreszcenciára (F_0) normalizáltuk, majd a tranziensek amplitúdóját $\Delta F/F_0$ -ként határoztuk meg.

Eredmények

A Trisk 32 funkciójának vizsgálata

A Trisk 32 fehérje szintézisét pcDNA3.1 plazmid-vektor rendszerrel erősítettük föl L6 sejtvonalonban. A geneticines szelekció után RT-PCR, immuncitokémia, és Western-blot segítségével választottuk ki a fehérjét legnagyobb mértékben túltermelő sejtklónt, és a további kísérleteket ezen a klónon végeztük. Transzfekciós kontrollként üres pcDNA3.1 vektorral transzfektált sejteket használtunk. Az üres és a Trisk 32-t tartalmazó vektorral történő transzfekció nem befolyásolta a sejtek életképességét, azonban azonos mértékben, szignifikánsan csökkentette a myoblastok proliferációját.

A Trisk 32 fokozza az IP₃R-on keresztüli Ca²⁺-felszabadulást

Western-blot segítségével kimutattuk, hogy a kontroll és transzfektált sejtekben azonos mennyiségben volt jelen az IP₃R-I és III, míg az IP₃R-II nem volt kimutatható bennük. A domináns izoforma az IP₃R-III volt. Immuncitokémiai kettős jelöléssel és ko-immunoprecipitációval igazoltuk az IP₃R-III és a Trisk 32 közvetlen kölcsönhatását is a transzfektált sejtekben.

Az overexpresszió funkcionális hatásának kimutatásához az IP₃ útvonalat a V1 vazopresszin- és a B2 bradykinin receptorokon keresztül kívántuk aktiválni. A két receptor jelenlétét immuncitokémiával bizonyítottuk a vizsgált sejteken. Konfokális mikroszkóppal, line-scan üzemmódban végeztünk méréseket kontroll és Trisk 32-t túltermelő sejteken. [Ca²⁺]_e hiányában, 0,1 μM AVP lokális adagolásával aktiváltuk az IP₃ útvonalat. Az AVP által kiváltott Ca²⁺-tranziensek amplitúdója szignifikánsan magasabb volt ($p < 0,01$) a Trisk 32-t túltermelő sejtekben ($3,25 \pm 0,23$, $n=34$, F/F₀-ként kifejezve), mint a kontroll ($1,45 \pm 0,17$, $n=21$) és az üres pcDNA3.1 vektorral transzfektált ($2,02 \pm 0,23$, $n=25$) myoblastokban, azonban a kontroll és az üres vektorral transzfektált sejtek esetében a tranziensek amplitúdója nem különbözött szignifikánsan. Az IP₃R antagonistája, a Xestospongin C, ezeknek a tranzienseknek az amplitúdóját

szignifikánsan lecsökkentette, ami arra utalt, hogy valóban az IP₃R-on keresztül szabadult fel a Ca²⁺. Az [Ca²⁺]_i egyedi sejten történő mérésével, 20 μM bradykinin alkalmazásával, is hasonló eredményeket kaptunk mind 1,8 mM [Ca²⁺]_e jelenlétében (a tranziensek amplitúdója 76±12 nM, n=23 volt a kontroll, és 426±84 nM, n=27 a Trisk 32-t túltermelő sejtekben, *p*<0,01; a felszálló szárak meredeksége 3,3±1,1 nM/s volt kontroll sejtekben, és 35,1±9,6 nM/s a Trisk 32-t túltermelő sejtekben, *p*<0,01), mind [Ca²⁺]_e hiányában (a tranziensek amplitúdója 97±29 nM, n=31 volt a kontroll sejtekben, illetve 217±41 nM, n=21 a Trisk 32-t túltermelő sejtekben, *p*<0,02). Megemlítendő, hogy ezek a különbségek nem a nyugalmi [Ca²⁺]_i növekedésének köszönhetőek, ugyanis az lényegében azonos volt a kontroll és transzfektált sejtekben (73±2 nM, n=31 illetve 74±2 nM, n=21, *p*>0,9) [Ca²⁺]_e hiányában.

Az IP₃R-t 50 μM thimerosal lokális adagolásával közvetlenül aktiválva, az így kiváltott Ca²⁺-tranzিয়েnssek lényegében egyformák (*p*>0,8) voltak mind az amplitúdójukat (84,2±5,4, 82,7±7,4, illetve 83,1±4,8 nM), mind a felszálló szárak meredekségét illetően (0,26±0,04 a kontroll, 0,25±0,01 az üres vektorral transzfektált, és 0,27±0,04 nM/s a Trisk 32-t túltermelő sejtekben).

A Trisk 32 overexpressziója nem befolyásolja a SOCE-t

Az IP₃ útvonal aktiválásakor megfigyelt nagyobb Ca²⁺-tranzিয়েnssek egyik magyarázata a SOCE fokozódása lehetett. A sejtek intracelluláris Ca²⁺-raktárát Ca²⁺-mentes közegben, 2 μM thapsigarginnal (TG) kiürítve, a normál [Ca²⁺]_e visszaállítása után a SOCE-t kísérő Ca²⁺-tranzিয়েns amplitúdója (105±18 nM, n=22 kontroll, és 126±22 nM, n=21 Trisk 32-t túltermelő sejtekben; *p*>0,4), és felszálló szárának meredeksége (0,8±0,2 nM/s kontroll és 1,4±0,4 nM/s Trisk 32-t túltermelő sejtekben; *p*>0,2) nem különbözött szignifikánsan. Emellett Western-blottal kimutattuk, hogy a STIM1 expressziója lecsökkent, míg a TRPC1 expressziója nem változott a transzfektált sejtekben. Az [Ca²⁺]_i változások mérése lehetőséget adott az SR Ca²⁺-tartalmának vizsgálatára is.

Kontroll és Trisk 32-t túltermelő sejtekben összehasonlítottuk a TG által kiváltott Ca^{2+} -tranziensek paramétereit. Sem a TG által kiváltott tranziensek integrálja ($p>0,8$; $27,0\pm 3,1 \text{ mM}\cdot\text{s}$, $n=7$ és $28,7\pm 4,5 \text{ mM}\cdot\text{s}$, $n=15$), sem az amplitúdója ($p>0,1$; 146 ± 19 , $n=7$ és 199 ± 25 , $n=15$) nem változott meg szignifikánsan az overexpresszió hatására.

A Trisk 32-t túltermelő myoblastokban nem változik a RyR működése

Az IP_3R -on keresztül felszabaduló Ca^{2+} a RyR-on keresztül Ca^{2+} -indukált Ca^{2+} -felszabadulást (CICR) válthat ki. Annak vizsgálatára, hogy a Trisk 32 overexpressziója a RyR-en keresztül fejti-e ki a hatását, 30 mM koffein adagolásával aktiváltuk a receptorokat, azonban a sejtek jelentős része nem reagált az anyagra, és a megfigyelt tranziensek amplitúdója is hasonló ($p>0,3$) volt a kontroll ($61\pm 7 \text{ nM}$, $n=19$) és transzfektált ($53\pm 6 \text{ nM}$, $n=20$) sejtekben. Emellett a RyR expressziója sem volt kimutatható a sejtekben Western-blot segítségével. Amikor a RyR antagonistája, 10 μM rianodin jelenlétében a Trisk 32-t túltermelő sejteket bradykininnel vagy AVP-vel stimuláltuk, a Ca^{2+} -tranziensek amplitúdója nem különbözött szignifikánsan a gátlószer alkalmazása nélkül kapott eredményekhez képest, ami alapján a CICR szerepe elhanyagolhatónak tekinthető ezekben a sejtekben.

A TRPC1 funkciójának vizsgálata

A TRPC1 fehérje szintézisét pcDNA3.1 plazmid-vektor rendszerrel erősítettük föl C2C12 myotubulusokban. 2 hét geneticines szelekció után RT-PCR, immuncitokémia, és Western-blot segítségével választottuk ki a fehérjét legnagyobb mértékben túltermelő sejtklont. Transzfekciós kontrollként üres pcDNA3.1 vektorral transzfektált sejteket használtunk. A funkcionális mérésekhez kontroll és TRPC1-et overexpresszáló, differenciáltatott, 5 napos izomcsöveket használtunk. MTT assay és $\text{DilC}_1(5)$ Assay segítségével

kimutattuk, hogy az overexpresszió hatására nem csökkent a sejtek életképessége, és nem nőtt az apoptózisra való hajlamuk sem.

A TRPC1 túltermeltetése fokozza a SOCE-t

A TRPC1 overexpresszió SOCE-ra gyakorolt hatásának kimutatásához a sejtek belső Ca^{2+} -raktárát Ca^{2+} -mentes Tyrode-oldatban $4\ \mu\text{M}$ thapsigarginnal kiürítettük, majd a normál, $1,8\ \text{mM}$ -os $[\text{Ca}^{2+}]_e$ visszaállítása után mértük az $[\text{Ca}^{2+}]_i$ változását. A TRPC1 overexpresszió következményeként a SOCE-t kísérő Ca^{2+} -tranziens amplitúdója ($129\pm 6\ \text{nM}$, $n=14$ a kontroll, és $210\pm 19\ \text{nM}$, $n=24$ a TRPC1-et overexpresszáló sejtekben) és felszálló szárának meredeksége ($3,7\pm 0,6\ \text{nM/s}$, $n=20$ a kontrollban, és $6,1\pm 0,7\ \text{nM/s}$, $n=24$ a TRPC1-et túltermelő sejtekben) szignifikánsan nőtt a transzfektált izomcsövekben. A TRPC1-et kisebb mértékben túltermelő sejtklónokban a SOCE nagysága a TRPC1 expresszió mértékével korrelált. Az üres pcDNA3.1 vektorral transzfektált myotubulusokban a SOCE a kontrollhoz hasonló nagyságú volt ($3,0\pm 0,3\ \text{nM/s}$, $n=12$ a felszálló szár meredeksége, és $155\pm 10\ \text{nM}$, $n=13$ az amplitúdója; $p>0,3$). A nyugalmi $[\text{Ca}^{2+}]_i$ a kontroll és TRPC1-et túltermelő sejtekben közel azonos volt, ráadásul a thapsigargin által kiváltott Ca^{2+} -tranziensek amplitúdójában sem volt szignifikáns különbség, ami arra utal, hogy az SR Ca^{2+} -tartalma nem változott a TRPC1 overexpressziójának hatására. Amikor a kontroll és a transzfektált izomcsöveket a thapsigargin adagolásával egy időben a TRPC inhibitor YM-58483-mal kezeltük, a SOCE tulajdonságaiban mutatkozó különbségek nem csak megszűntek, hanem a SOCE kialakulásának sebessége a TRPC1-et túltermelő izomcsövekben ($1,1\pm 0,2\ \text{nM/s}$, $n=16$ a tranziensek felszálló szárának meredeksége) még a kontrollnál ($1,8\pm 0,3\ \text{nM/s}$, $n=19$) is alacsonyabb volt. Az anyag jelenlétében a SOCE kis mértékben, de nem szignifikánsan, kisebb volt a TRPC1-et túltermelő sejtekben a kontrollhoz képest, ami ezekben a sejtekben a STIM1-Orai1 rendszer csökkent működésére utalhat.

A TRPC1-et túltermelő sejtekben csökken a STIM1 és a SERCA expressziója

Ahhoz, hogy az előző feltevést bizonyítsuk, a Ca^{2+} -függő jelátviteli útvonalakban részt vevő fontosabb fehérjék expresszióváltozását Western-blottal vizsgáltuk. Eredményeink alapján a STIM1 és a SERCA expressziója szignifikánsan csökkent, míg az aktin, az Orail, a RyR és a calsequestrin expressziója nem változott. Azonban immuncitokémiával megfigyeltük, hogy a lecsökkent mennyiségű STIM1 is képes ponttákkba rendeződni, ezáltal funkcionális maradhat.

A SERCA expressziócsökkenés élettani hatásainak vizsgálatához 120 mM KCl-dal depolarizáltuk az izomcsöveket, és az így kiváltott Ca^{2+} -tranzienseket vizsgáltuk. Sem a tranziensek amplitúdója (235 ± 30 nM, $n=16$ a kontroll, és 230 ± 23 nM, $n=26$ a transzfektált sejteknél), sem az SR-ből történő Ca^{2+} -felszabadulás fluxusa (188 ± 21 $\mu\text{M/s}$ az előbbinél, és 193 ± 14 $\mu\text{M/s}$ az utóbbinál) nem változott szignifikánsan ($p > 0,8$) a TRPC1-et túltermelő izomcsöveken, ami arra utal, hogy sem a RyR-on keresztüli Ca^{2+} -felszabadulás, sem a feszültségfüggő Ca^{2+} -csatornák működése nem változott. Másrészt viszont, a tranzienseket követően az $[\text{Ca}^{2+}]_i$ szignifikánsan lassabban csökkent és magasabb alapértékre állt be a transzfektált izomcsövekben (a nyugalmi $[\text{Ca}^{2+}]_i$ különbsége a tranziensek előtti és utáni állapot között $3,5 \pm 0,6$ nM volt a kontroll, és $11,0 \pm 1,2$ nM volt a TRPC1-et túltermelő sejtekben), ami a SERCA pumpák csökkent Ca^{2+} -felvevő kapacitására utal. Ezt a PV_{max} számolásával számszerűsítettük, ami szignifikánsan ($p < 0,01$) csökkent a TRPC1-et túltermelő izomcsövekben (342 ± 20 $\mu\text{M/s}$) a kontrollhoz (465 ± 39 $\mu\text{M/s}$) képest.

A TRPC1 túltermeltetése zavarokat okoz a sejtek differenciálódásában

A TRPC1-et túltermelő tenyészetek morfológiájának eltérését is megfigyelhettük a kontrollhoz képest a differenciálódás során. Azonos körülmények között tenyésztve, a többmagvú izomcsövek később jelentek meg

és vékonyabb átmérőjűek voltak a TRPC1-et túltermelő tenyészetekben, mely megfigyeléseket a proliferációs ráta és a fúziós index számolásával számszerűsítettük. A morfológiai változások okát keresve, az NFAT1 nevű transzkripciós faktor csökkent magbéli aktivitását fedeztük fel a TRPC1-et túltermelő sejtekben Western-blot, illetve HSP-NRE NFAT-riporter plazmid és X-Gal festés ($p < 0,05$; $57,5 \pm 1,4$ AU, $n=75$ kontroll, és $46,1 \pm 2,6$ AU, $n=45$ TRPC1-et overexpresszáló myotubulusokban) alkalmazásával.

Megbeszélés

Disszertációmban két olyan fehérjét vizsgáltam, melyek élettani szerepe nem teljesen ismert. Mindkettőről feltételezik, hogy részt vesz a sejtek Ca^{2+} -homeosztázisának szabályozásában, az egyik a szarkoplazmatikus retikulum (SR) Ca^{2+} -raktárából történő Ca^{2+} -felszabadulásban, a másik a raktárürülést követő extracelluláris Ca^{2+} -beáramlásban (SOCE mechanizmusban) tölthet be fontos szerepet. A disszertációmát megalapozó kísérletek során bebizonyosodott, hogy vizsgálataim egyik tárgya, a vázizom triadin 32 kDa-os izoformája (Trisk 32) erőteljesen fokozza az IP_3 receptoron (IP_3R) keresztüli Ca^{2+} -felszabadulást, míg a kanonikus tranziens receptorpotenciál csatornák 1. altípusa (TRPC1) a SOCE mechanizmusban vesz részt Ca^{2+} -csatornaként.

A Trisk 32 fokozza az IP_3R működését

Patkány vázizomban a triadin fehérjének négy izoformája azonosítható, melyek ugyanazon génről képződő splicing variánsok. A Trisk 32 élettani szerepéről kevés információval rendelkezünk. Feltételezések szerint a szarkomer struktúrájának fenntartásában és az IP_3R -on keresztüli Ca^{2+} -felszabadulás szabályozásában vehet részt.

Kutatásunk során patkány eredetű L6.G8 myoblastokat használtunk, melyek nem képesek myotubulusokká differenciálódni, így bennük az IP_3 út vonal a RyR zavaró hatása nélkül tanulmányozható. A sejtekben stabil transzfekcióval túltermeltettük a Trisk 32 fehérjét, melyet RT-PCR, immuncitokémia, és Western-blot segítségével igazoltunk. Kimutattuk az IP_3R és a Trisk 32 kolokalizációját a transzfektált sejtekben, valamint ko-immunoprecipitációval igazoltuk a két fehérje közvetlen kapcsolódását is.

A Trisk 32 overexpressziójának funkcionális hatását konfokális mikroszkóppal és egyedi sejten történő $[\text{Ca}^{2+}]_i$ -méréssel vizsgáltuk. Az IP_3 mediált Ca^{2+} -felszabadulást arginin-vazopresszin és bradykinin lokális adagolásával értük el. A konfokális mikroszkópos vizsgálatok során

bebizonyosodott, hogy 0,1 μM AVP lokális adagolására a Trisk 32-t túltermelő sejtek szignifikánsan nagyobb amplitúdójú Ca^{2+} -tranzienseket produkálnak a kontroll és az üres vektorral transzfektált sejtekhez képest. A 20 μM bradykinin által kiváltott Ca^{2+} -tranziensek amplitúdója és felszálló szárának meredeksége is szignifikánsan nagyobb volt a Trisk 32-vel transzfektált sejtekben a kontroll sejtekhez képest, normál extracelluláris Ca^{2+} -koncentráció ($[\text{Ca}^{2+}]_e$) mellett és Ca^{2+} -mentes közegben egyaránt. Az, hogy az V1 vazopresszin és B2 bradykinin receptor stimulálása is hasonlóan megemelkedett választ váltott ki a Trisk 32-t túltermelő sejtekben, arra utal, hogy a vizsgált fehérje nem közvetlenül a két membránreceptorra hat.

Az IP_3R thimerosallal történő közvetlen ingerlése a kontroll és transzfektált sejtekben azonos nagyságú Ca^{2+} -válaszokat váltott ki, aminek két oka lehet. Az egyik lehetőség az, hogy az IP_3R konduktanciája nem változott a Trisk 32 overexpresszió következtében. A másik pedig az, hogy a Trisk 32 az IP_3R -I-et nem, csak az IP_3R -III-at szabályozza, ez utóbbira pedig nem hat a szer.

Az endoplazmás retikulum (ER) Ca^{2+} -tartalmának kiürülése során a belső raktárak feltöltésére az extracelluláris térből Ca^{2+} -beáramlás történik. E jól szabályozott Ca^{2+} -felvételi mechanizmust raktár által vezérelt Ca^{2+} -belépésnek nevezzük. A Trisk 32 overexpressziójának következtében a SOCE-t kísérő Ca^{2+} -tranziens amplitúdója és meredeksége nem változott szignifikánsan a benne részt vevő STIM1 fehérje expressziójának módosulása ellenére.

Az IP_3R -on keresztül felszabaduló Ca^{2+} a szomszédosan elhelyezkedő rianodinreceptorok megnyílását, és rajtuk keresztül további Ca^{2+} felszabadulását okozhatja (Ca^{2+} -indukált Ca^{2+} -felszabadulás). A RyR szerepét a receptor agonistája, (30 mM koffein) illetve antagonistája (10 μM rianodin) alkalmazásával vizsgáltuk, mely esetekben nem volt szignifikáns különbség a két sejtípus között. Ez arra utal, hogy a Trisk 32 overexpressziója nem befolyásolja sem a RyR működését, sem a CICR-t a vizsgált sejtekben.

Eredményeink arra utalnak, hogy a Trisk 32 nem csak közvetlenül kapcsolódik az IP₃ receptorhoz, de jelentős mértékben részt vesz az azon keresztül történő Ca²⁺-felszabadulás szabályozásában is.

A TRPC1 overexpressziója felerősíti a SOCE-t

Munkám második felében a TRPC1 funkcióját vizsgáló kísérleteinkről számoltam be. Itt a TRPC1 overexpressziójának hatását vizsgáltuk a SOCE mechanizmusra, melynek működése számos fehérje (STIM1, Orai1 és TRPC1) együttműködésétől függ. Ismert, hogy a STIM1 feladata a [Ca²⁺] érzékelése az ER-ben, az Orai1 a felszíni membrán Ca²⁺-csatornája, míg a TRPC1 szerepe – mint raktár által vezérelt csatorna, vagy ennek része – és kapcsolata az előbbi két fehérjével nem teljesen tisztázott.

Kísérleteinkben liposzóma-mediált plazmid transzfekcióval C2C12 egér eredetű vázizomsejtekben túltermeltettük a TRPC1 fehérjét. Az overexpressziót mRNS szinten RT-PCR-ral, fehérje szinten pedig immuncitokémiával és Western-blot technikával igazoltuk.

A TRPC1 overexpresszió eredményeként a SOCE-t kísérő Ca²⁺-tranziens amplitúdója és felszállási meredeksége szignifikánsan nőtt a TRPC1-et túltermelő C2C12 myotubulusokban. Ez az overexpresszió mértékével korrelálni látszott. A TRPC antagonistá YM-58483 alkalmazása során a TRPC1-et overexpresszáló myotubulusokban a SOCE-val együtt járó Ca²⁺-tranziens meredeksége szignifikánsan, amplitúdója pedig kissé, de nem szignifikánsan csökkent a kontrollhoz képest, ami a túltermelődött TRPC1 gátolhatósága mellett a STIM1-Orai1 rendszer csökkent működésére is utalhat.

Ezekben a sejtekben a STIM1 valamint a SERCA expressziójának csökkenését Western-blot technikával igazoltuk is. Utóbbi magyarázhatja azon megfigyelésünket, hogy 120 mM KCl által kiváltott Ca²⁺-tranzienseket követően a Ca²⁺-visszavétel lassult, és magasabb nyugalmi [Ca²⁺]_i volt megfigyelhető. A két fehérje expressziócsökkenése feltehetőleg a sejtek kompenzációs válasza

volt a TRPC1 overexpressziójára. A STIM1 csökkenése – bár a ponttákkba rendeződésre továbbra is képes maradt – a SOCE másik útvonala, az Orai1-en keresztüli Ca^{2+} -belépés csökkentését okozhatta, míg a SERCA csökkenése a raktár túltöltődésétől védhette meg a sejteket.

A TRPC1 fehérje túltermeltetésének hatására morfológiai változásokat is észleltünk, a myoblastok differenciálódása később kezdődött, és a myotubulusok vékonyabbak voltak a kontroll sejtkultúrákhoz viszonyítva. Ezekért, a myotubulusok fúziójának beindításához szükséges, NFAT1 (aktivált T-sejtek nukleáris faktora 1) nevű transzkripciós faktor csökkent sejtmagon belüli aktivitását tettük felelőssé, melyet magfrakció izolálásával és az ezen végzett Western-blot vizsgálattal igazoltunk is. Mivel az NFAT aktivitásváltozása $[\text{Ca}^{2+}]$ -függő folyamat, a TRPC1 túltermeltetés következtében megváltozott SOCE, vagy a KCl által kiváltott Ca^{2+} -tranziensek utáni magasabb nyugalmi $[\text{Ca}^{2+}]_i$ ezen keresztül okozhatta a sejtek csökkent differenciálódási képességét. Ugyanakkor azt is megállapítottuk, hogy a transzfektált myotubulusok életképessége és apoptózisra való hajlama nem változott szignifikánsan a kontrollhoz képest.

Eredményeink arra utalnak, hogy a TRPC1 expressziójának növelése a SOCE fokozódását okozza, és negatív visszacsatolással szabályozza a STIM1-Orai1 rendszert és a SERCA aktivitását, valószínűvé téve ezen fehérjék együttműködését.

Összefoglalás

Értekezésemben olyan fehérjék szerepét vizsgáltam, amelyek részt vesznek a vázizom differenciálódás korai stádiumaiban az IP₃ receptor (IP₃R) és a raktár által vezérelt Ca²⁺-belépés (SOCE) szabályozásában.

A vázizom triadin 32 kDa-os izoformájának (Trisk 32) élettani szerepéről eddig nem voltak konkrét információink. L6 myoblastokban túltermeltetve kimutattuk a kolokalizációját és közvetlen kölcsönhatását az IP₃R-ral, és ennek a funkcionális következményeit is megfigyeltük. Az IP₃ útvonalat mind a B2 bradykinin, mind a V1 AVP receptorokon keresztül aktiválva a megfigyelt Ca²⁺-tranziensek jóval nagyobbak voltak a Trisk 32-t overexpresszáló sejtekben, mint a kontrollban. Ezek a nagyobb tranziensek azonban nem a rianodinreceptor aktivitása vagy a SOCE mechanizmus fokozódása által jöttek létre, hanem sokkal valószínűbb, hogy a Trisk 32 közvetlenül hatással van az IP₃R megnyílására.

A SOCE mechanizmus több fehérje összehangolt működése révén valósul meg. A legtöbben elfogadják, hogy a kanonikus tranziens receptorpotenciál csatornák 1. altípusa (TRPC1) is részt vesz a folyamatban, ám a szerepe sok esetben ellentmondásos. A TRPC1-et C2C12 myotubulusokban termeltettük túl, és kimutattuk, hogy a transzfektált sejtekben az overexpresszió mértékével arányosan fokozódik a SOCE mértéke. Ezekben a sejtekben megfigyeltük a sztrómális kölcsönható molekula 1 (STIM1) – az SR Ca²⁺-szenzora – és a szarko-endoplazmatikus retikulum Ca²⁺-ATPáz (SERCA) expresszió-csökkenését is, amely kompenzációs válasz lehetett a raktár túltöltődésének elkerülése érdekében. A TRPC1-et túltermelő sejtek differenciálódásában is zavarok keletkeztek, melyért az aktivált T-sejtek nukleáris faktora 1 (NFAT1) transzkripciós faktor csökkent sejtmagi aktivitását tettük felelőssé. Eredményeink alapján a TRPC1 részt vesz a SOCE mechanizmusban és negatív visszacsatolással hatással van a STIM1-Orai1 rendszer működésére is.

Közlemények

DEBRECENI EGYETEM EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
KENÉZY ÉLETTUDOMÁNYI KÖNYVTÁRA

Iktatószám: DEENKÉTK /7/2012.
Tételszám:
Tárgy: Ph.D. publikációs lista

Jelölt: Oláh Tamás

Neptun kód: AG9SAN

Doktori Iskola: Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskola

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

1. **Oláh, T.**, Fodor, J., Oddoux, S., Ruzsnavszky, O., Marty, I., Csernoch, L.: Trisk 32 regulates IP3 receptors in rat skeletal myoblasts.
Pflugers Arch. Epub ahead of print (2011)
DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s00424-011-1001-y>
IF:3.354 (2010)
2. **Oláh, T.**, Fodor, J., Ruzsnavszky, O., Vincze, J., Berbey, C., Allard, B., Csernoch, L.: Overexpression of transient receptor potential canonical type 1 (TRPC1) alters both store operated calcium entry and depolarization-evoked calcium signals in C2C12 cells.
Cell Calcium. 49 (6), 415-425, 2011.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ceca.2011.03.012>
IF:3.553 (2010)

További Közlemények

3. Varga, Z., Juhász, T., Matta, C., Fodor, J., Katona, É., Bartók, Á., **Oláh, T.**, Sebe, A., Csernoch, L., Panyi, G., Zákány, R.: Switch of voltage-gated k channel expression in the plasma membrane of chondrogenic cells affects cytosolic ca-oscillations and cartilage formation.
PloS One. 6 (11), e27957, 2011.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0027957>
IF:4.411 (2010)
4. **Oláh, T.**, Fodor, J., Ruzsnavszky, O., Berbey, C., Allard, B., Csernoch, L.: The Alterations of Store-Operated Calcium Entry in TRPC1-Overexpressing C2C12 Myotubes.
Biophys. J. 98 (3 Suppl. 1), 152a-153a, 2010.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.bpj.2009.12.820>
5. Fodor, J., Matta, C., Juhász, T., **Oláh, T.**, Gönczi, M., Szíjgyártó, Z., Gergely, P., Csernoch, L., Zákány, R.: Ionotropic purinergic receptor P2X4 is involved in the regulation of chondrogenesis in chicken micromass cell cultures.
Cell Calcium. 45 (5), 421-430, 2009.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ceca.2009.02.004>
IF:4.288
6. Fodor, J., Gönczi, M., Sztretye, M., Dienes, B., **Oláh, T.**, Szabó, L., Csoma, E., Szentesi, P., Szigeti, G.P., Marty, I., Csernoch, L.: Altered expression of triadin 95 causes parallel changes in localized Ca²⁺ release events and global Ca²⁺ signals in skeletal muscle cells in culture.
J. Physiol. 586 (23), 5803-5818, 2008.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1113/jphysiol.2008.160457>
IF:4.649

Összesített impakt faktor: 20.255

Összesített impakt faktor: (értekezés alapjául szolgáló közlemények esetén): 6.907

A DEENK Kenézy Élettudományi Könyvtár a Jelölt által a Publikációs Adatbázisba feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2012.01.10

Az értekezés témájához kapcsolódó előadások listája:

Oláh T: Trisk 32 regulates IP₃ receptors in rat skeletal myoblasts. PhD Symposium of the Doctoral School of Molecular Medicine. Debrecen, 2011.

Fodor J, **Oláh T**, Ruzsnavszky O, Oddoux S, Szentesi P, Marty I, Csernoch L: Role of Trisk 32, the 32 kDa triadin isoform, in the calcium homeostasis of skeletal muscle. XXXIX European Muscle Conference (EMC). Padova, Olaszország, 2010.

Oláh T: The alterations of store-operated calcium entry in TRPC1-overexpressing C2C12 myotubes. PhD Symposium of the Doctoral School of Molecular Medicine. Debrecen, 2010.

Oláh T: A Trisk 32 fehérje szabályozó hatása az IP₃ receptoron keresztül történő Ca²⁺-felszabadulásra patkány eredetű L6 myoblastokon. Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskola szimpóziuma. Debrecen, 2009.

Az értekezés témájához kapcsolódó poszterek listája:

Oláh T, Fodor J, Ruzsnavszky O, Berbey C, Allard B, Csernoch L: The alterations of store-operated calcium entry in TRPC1-overexpressing C2C12 myotubes. Biophysical Society 54th Annual Meeting, San Francisco, USA, 2010.

Oláh T, Fodor J, Ruzsnavszky O, Tóth A, Tóth J, Marty I, Csernoch L: A Trisk 32 fehérje szabályozó hatása az IP₃ receptorokon keresztül történő Ca²⁺-felszabadulásra patkány eredetű L6 myoblastokban. A Magyar Élettani Társaság LXXIII. Vándorgyűlése. Budapest, 2009.

Fodor J, **Oláh T**, Berbey C, Csernoch L, Allard B: A TRPC1 overexpresszió hatása a raktár által vezérelt Ca^{2+} -belépésre C2C12 myotubulusokban. A Magyar Élettani Társaság LXXIII. Vándorgyűlése. Budapest, 2009.

Oláh T, Fodor J, Ruzsnavszky O, Tóth A, Marty I, Csernoch L: A Trisk 32 fehérje szabályozó hatása az IP_3 receptorokon keresztül történő Ca^{2+} -felszabadulásra patkány eredetű L6 myoblastokban. 39. Membrán Transzport Konferencia. Sümeg, 2009.